

איסור הבערת אש ביום טוב

הדלקת אש חדשה ביו"ט

אסור להדליק אש חדשה ביום טוב, לא מגפרור, ולא מהגאז, ולא ממצית, ומגדלת מול השמש ע"ג עיתון, והנחת גפרור באפר חס וכו'. (שו"ע או"ח סי' תקב ס"א, שו"ת שבה"ל ח"א סי' קכח, שו"ת מנח"ש ח"ב סי' לז, שו"ת יחו"ד חזן ח"ב סי' כב אות ד).

איסור הדלקת אש ביו"ט

יש אומרים שאיסור זה הוא מהתורה (ט"ז סי' תקב), ויש אומרים שהוא איסור מדרבנן (רע"ב ביצה פ"ד מ"ז, כתב סופר סי' סז)

טעם איסור הדלקת אש חדשה ביו"ט

איסור הדלקת אש ביו"ט, הוא משום שמלאכה זו יכולה להיעשות מערב יו"ט (רמב"ם פ"ד מהל' יו"ט ה"א), וכן משום איסור נולד. (הראב"ד בהשגותיו שם)

הבערה שלא לצורך

גם ההיתר של הבערת אש מאש מצויה, הותרה רק לצורך אוכל נפש, אבל הבערה שלא לצורך אסורה.

הדלקת נר חדש מהנר שעומד להיכבות

נראה שאדם שהנר היחיד שממנו משתמש עומד להיכבות מותר לו להדליק ממנו (ישירות) נר נוסף בכדי שיהיה לו אש מצויה לצרכיו.

הדלקת גפרור ביום טוב

אסור לחכך הגפרור ולהדליקו ביו"ט. (שו"ת כתב סופר או"ח סי' סז, משנ"ב סי' תקב סק"ד, שו"ת רב פעלים ח"ב או"ח סי' נח, שו"ת יחו"ד ח"א סי' לג, שו"ת מים חיים ח"ב סי' צח, שו"ת מקוה המים ח"ו סי' כט, שו"ת שמש ומגן ח"ג סי' נז אות יא, שו"ת מהרשד"ם ח"ד סי' קמג)

הדליק אש חדשה בטעות ביו"ט

מי שטעה והדליק אש ביו"ט, מותר להשתמש באש זו. (משנ"ב סי' תקב סק"ד)

הדלקת אש מגחלים עוממות

מותר להעביר מאש לאש מגחלים עוממות [שחלקם אדומות] (שו"ת כתב סופר או"ח סי' סז, שו"ת רב פעלים ח"ב סי' נח, כה"ח סי' תקב סק"ב, משנ"ב סי' תקב סק"ד)

הנעת רכב וכל הדלקת חשמל

בכלל איסור הבערה הוא, שלא להניע רכב או ללחוץ על דוושת רכב דלוק, וכן שאר השתמשות אסורה בכלים חשמליים, כגון שימוש בפלאפון, צלצול בפעמון, הדלקת אור, תנור אפיה וחימום, בוילר וכו'.

העברה מאש לאש

דין הגפרור ביום טוב

יש אומרים שגפרור [וכן קופסת גפרורים] דינו ככלי שמלאכתו להיתר, ואף לאחר שנשתמש בו, כל עוד ויכול להשתמש בו פעם שנית [כגון שלא נשרף כולו]. (ערוה"ש סי' תקב ס"ו, שש"כ פ"כ הע' לט, חזו"ע יו"ט עמ' נא, וחזר בו ממש"כ ביבי"א ח"ב סי' כז אות ד-ה), ויש מי שאומר שדינו ככלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר. (חוט שני יו"ט עמ' קה)

העברת אש ע"י האדום שבגפרור

כשמעביר האש ע"י גפרור יזהר שהגפרור ידלק מהאש ולא מהחום, ולכך יכניסוהו כולו לתוך האש (שש"כ פ"ג הע' יד, המועדים כהלכתם פנ"ד סע' יא, חוט שני יו"ט עמ' קה) ולכך יש מחמירים להדליק מהצד של העץ, ולא מהחומר בערה.

הדלקה ע"י אמצעי כשיכול להדליק ישירות מי שיכול להדליק ישירות את מה שצריך להדליק יש להיזהר שלא יעשה כן ע"י הדלקת אמצעי (שמש) אלא ידליק ישירות. (פס"ת תקיד ס"ק יא)

מי שאין לו אש לבשל

מי שלא היה באפשרותו להכין אש מערב יום טוב בשום אופן, או שנכבה לו הנר שהכין, ואין לו שכן לקחת ממנו אש מאש קיימת, יכול לבקש מגוי שידליק עבורו, וכשאין גוי, יבקש מקטן שלא הגיע לחינוך, או שהגיע לחינוך, וכשאין קטן ידליק גדול ע"י חיכוך גפרור, וישתמש רק במינימום לצורך אוכל נפש בלבד. (חיכוך ממתקים יו"ט ח"א עמ' רצו, ברכ"י סי' תקב סק"א, וע"ע חוט שני יו"ט עמ' קד, חזו"ע יו"ט עמ' מט, כה"ח סי' תקב סק"ב)

הנמכת האש מחשש לשריפה

מנורת נפט שעלתה השלהבת הרבה, ויש חשש שאם לא ינמיכה תתפוצץ הזכוכית ויש חשש לדליקה, מותר להוריד השלהבת ולהנמיכה. (חזו"ע עמ' ס, יבי"א ח"א או"ח סי' נא)

כיבוי וטלטול מנגל ביום טוב

אסור לכבות המנגל בסיום השימוש בו ביום טוב (מועדי ה' ח"ג פכ"ח ס"י), אלא יניחו עד שיכבה מאליה, ומותר בטלטול להיכן שצריך (שדינו ככלי שמלאכתו להיתר), ומנגל חשמלי לאחר שכבה השעון שבת מותר להוציאו מהשקע ולטלטלו למקומו, ואין בו דין מיגו דאתקצאי. (שש"כ פ"ג סל"ג הע' קיב, הליכות מועד עמ' רמז ילקו"י שם, אור ההלכה מועדים עמ' קה)

גיליון זה הודפס בסיוע מוסדות "דרכי תורה"
ע"ר 580780575 - לתרומות: 0556711589

כלי שהיה דלוק להגביה חומו

גם כלי שכבר היה דלוק מערב יו"ט אסור להגביה חומו ועוצמתו, משום שהגביה חומו ועוצמתו הוי כהדלקת אש חדשה שהרי מוסיף מקור אש חדשה [כגון תנור ספירלה, שהיה דלוק סליל אחד ומוסיף עוד סליל, נמצא שנדלק כאן סליל חדש שלא היה דלוק כלל] (שו"ת באר משה ח"ח סי' קלט) אבל יש מי שמתיר להגביה חום קיים כגון תנור שהגוף חימום שלו דלוק על 100°, ומגביה חומו ל-200° נמצא שפעולתו כמעביר מאש לאש. (חיכוך ממתקים יו"ט ח"א עמ' רפד, מנח"ש ח"ב סי' כז אות ד) ויש אוסרים אף בזה (שש"כ פ"א סכ"ז)

הגביהת הלהבה בגז

אפשר להגביר את הלהבה בכיריים של גז, מכל מקום בכיריים של חשמל, בכל הגדלת אש יש הוספה של גופי חימום שלא היו דולקים קודם, והרי זו הוצאת אש חדשה האסורה ביום טוב. (אורל"צ ח"ג פ"כ הע' א)

דיני עישון סיגריות ביו"ט

על בכמה מהדינים השייכים לעישון הסיגריות ביו"ט ב'לאסוקי שמעתתא' גיליון מס' 26, בדיני סיגריות.

הדלקת נר נשמה ביו"ט מאש לאש

מי שיש לו אזכרה ביום טוב ושכח להדליק הנר נשמה בערב יום טוב לע"נ קרובו, יש לו להעדיף להדליק הנר בבית כנסת ועי"כ יצא מחשש נר של בטלה. (ע"פ הפס"ת תקיד אות יד) ויש שמרבים בהתחייבות לצדקה במקום הדלקת הנר.

הדלקת נרות שונים ביו"ט

אסור להדליק נר של בטלה ללא כל צורך ביום טוב (חזו"ע יו"ט עמ' נה). אבל מותר להדליק נר שיהיה לו בכדי לבשל ממנו ולשאר צרכיו בהמשך היום שאין זה בכלל נר של בטלה (חזו"ע יו"ט עמ' סב). וכן מותר להדליק נר של כבוד, כנר של בית הכנסת שנא' 'כבודוהו באורים' וכן להדליק נר לכבוד המילה, [אולם אין להדליק זיקוקים לכבוד שמחת תורה]. וכן מותר להדליק נר לעילוי נשמה ביום טוב (חזו"ע יו"ט עמ' נה-נו, סא, יבי"א ח"ג יו"ד סי' יט אות ב). וכן נר לשמירה למי שישן יחיד (חזו"ע יו"ט עמ' נה-ז).

גרם כיבוי לנר

אסור לגרום כיבוי לנר הדלוק ביו"ט, כגון להניחו בתוך כלי עם מים, או במקום שמנשבת שם הרוח, ויש מתירים והמקיל יש לו ע"מ לסמוך, רק אם מניחו בשעה שאין שם רוח כלל ותגיע אח"כ. (חזו"ע יו"ט עמ' נז)

עשיית גחלים ביו"ט

אסור לעשות גחלים ביו"ט, אף אם יצטרך להם בו ביום (רמ"א סי' תקב ס"א), והטעם בזה הוא משום איסור מכבה, (ר"ן ביצה לג.) או משום איסור מכה בפטיש (רש"י שם)

נפנוף על גחלים ביום טוב

אסור לנפוח באש כדי להבעירה בכלים שהאומנים משתמשים בהם בימות החול (שו"ע או"ח סי' תקב ס"א), אבל מותר להשתמש במניפה מעץ או פלסטיק בנפנוף ביתי וכד' [ובפרט אם עושה בשנינו], או בניפוח בקנה חלול, וכן מאוורר שהודלק בשעון שבת מערב יו"ט. (גמ' ביצה לד., חיי אדם כלל צד סעי' י, משנ"ב סי' תקב ס"ו, כה"ח סי' תקב ס"ק יא, חזו"ע יו"ט עמ' ע סעי' כט)

כיסוי האש בעפר

מותר לכסות האש בעפר או באפר, רק אם יתקיימו תנאים אלו: א. שהכין העפר או האפר מבעוד יום, ב. שאין זה ברור שהאש תכבה מכיסוי זה, ג. שעושה כן לצורך יו"ט. (רמ"א סי' תקב ס"א, חיכו ממתקים יו"ט ח"א עמ' ש)

כיבוי הגז ע"י שעון גזמן

מותר לכוון שעון שבת בערב יום טוב שבבא העת תפסק זרימת הגז ויכבה הגז, ומותר לסובב כפתור הגז לכבותו אחר שנכבה מאליו ע"י השעון גזמן, אבל אסור לסגור את הברז הראשי של הגז שע"י יכבה הגז. (חזו"ע עמ' יט)

כיבוי הגז אחר השימוש ביו"ט (כפית - מים)

אע"פ שאסור לכבות את כפתור הגז אחר שסיים לבשל ביו"ט, מ"מ מותר לגרום כיבוי ע"י שירתיה קומקום קטן של מים על גדותיו וכשיבעבע ישפכו מים על המבער ותיכבה האש, ואז יוכל לסובב הכפתור למנע דליפת גז. ובתנאי שעם המים שהורתחו ישתה קפה וכד', כדי שיהיה בישולם לצורך אוכל נפש, שרק בכה"ג הותר בישול המים. (יבי"א ח"ג או"ח סי' ל, יחו"ד ח"א סי' לד, ח"ז סי' ריט אות ג, חזו"ע יו"ט עמ' נח, שו"ת באר משה) ויש הסוברים שיכול להניח כפית או שאר דבר אחר בין החיישן הנמצא במקום המתז ניצוצות למבערים וממילא תיכבה האש שאף אופן זה הוא גרמא.

אש שנתפשה במאכל

מי שהניח פת אצל האש, ונאחזה האש בפת, מותר לכבותה אף ע"י התזת מעט מים שזהו כיבוי לצורך אוכל נפש (תשו' הגרע"י בכת"י, ילקו"י יו"ט עמ' שיג), ולכאורה ה"ה בבשר שאצל האש, ואם יכול להרים את כל הרשת ולהסירה מן האש או להעביר הבשר לצד אחר מבלי לגרום כיבוי עדיף טפי. (מועדי ה' ח"ג פכ"ח ס"ז)

הדלקות אש שונות

הדליק אש חדשה ביו"ט בשוגג

מי שעבר והדליק בטעות אש חדשה ביום טוב, מותר להשתמש באש זו ואין צריך להחמיר בזה. (מחה"ש סי' תקב ס"א)

הדליק אש חדשה ביו"ט במזיד

מעיקר הדין גם אש שהודלקה במזיד ביו"ט מותרת בשימוש, ומכל מקום מחמת שיש האוסרים נכון שלא להשתמש באש זו מלכתחילה, וישתמש באש שהודלקה בהיתר. (משנ"ב סי' תקב ס"ק ד, ובביה"ל שם, נהר שלום סי' תקב ס"ק א, ערך השולחן סי' תקב ס"ק א, חיכו ממתקים יו"ט ח"א עמ' רצו)

הדלקת גפרור או סיגריה מסיגריה דולקת

אף שאסור להדליק אש מאפר חס, מכל מקום מותר להדליק גפרור או סיגריה מסגריה דולקת שהיא יותר דומה לגחלת מלאפר. (חוט שני יו"ט עמ' קה, חיכו ממתקים יו"ט ח"א עמ' רפה) ויש חולקים (שו"ת באר משה ח"ח סי' קסו)

הדלקת אש מברזל לוהט

אף שאסור להדליק גפרור מפלטה דולקת או מזכוכית חלון התנור כשהוא חם מאוד, מכל מקום אם מניח גפרור ונוגע בספירלה אדומה מותר שדינה כגחלת. (חיכו ממתקים יו"ט ח"א עמ' רפה)

קירוב גפרור למקור חום ונדלק מאליו

יש אוסרים להדליק גפרור שנדלק מאליו בקירובו למקור אש עוד לפני שנוגע בה, ולפיכך מצריכים לקרבו במהירות לתוך האש או להדליקו הפוך מהעץ ולא מהחומר בעירה (בית שערים או"ח סי' רנז, חוט שני יו"ט עמ' קה, ציץ אליעזר ח"ז סי' כז אות ה), ויש מתירים מכיוון שיש אש לא נחשב כהצתה מחודשת (אגרות משה ח"ב יו"ד סי' עה, שו"ת יבי"א ח"ב סו"ס כז, ח"ג או"ח סו"ס כ, ח"ט עמ' קסו, חזו"ע יו"ט עמ' נב, שש"כ פ"ב הע' יג)

עשיית מוגמר ביו"ט

אסור לעשות מוגמר [דהיינו מניח מחתה - כלי ברזל ככף אשפה, עם בשמים בתוכו מעל גחלים ועולה עשן עם ריח הבשמים - או פיזור בשמים על גחלים] ביום טוב משום איסור מוליד ריחא, ודבר שאינו שווה לכל נפש. (שו"ע או"ח סי' תקיד ס"ד)

כיבוי הגחלים ע"י הנחת הבשר

מותר להניח בשר על גבי האש ביום טוב אע"פ שרואה שבהנחת הבשר נוטף נזלים הגורמים לכיבוי האש, מכל מקום הוי כיבוי לצורך אוכל נפש המותר. (שו"ע סי' תקו ס"ד, חזו"ע יו"ט עמ' לא)

הדלקת חשמל ביום טוב

יש פוסקים שהקלו בהדלקת חשמל ביום טוב, משום שהם סוברים שהאש בחשמל מוכנה ומצויה, ונחשב כמעביר מאש מצויה (שו"ת ומצור דבש סי' י, משפטי עוזאל ח"ח א סי' יט, קריית חנה דוד ח"ב סי' מו-נו, שו"ת אבן יקרה ח"ג סי' קסח, ערה"ש הר צבי הובאו בציץ אליעזר ח"א סי' כ פ"ו), אך למעשה יש להחמיר בזה (שו"ת קרן לדוד סי' קמד, שו"ת מהרש"ם ח"א סי' סד, שו"ת אחיעזר ח"ג סי' ס, שו"ת יגל יעקב או"ח סי' סה, שו"ת מחזה אברהם ח"א סי' מב, לבושי מרדכי מהדו"ת סי' צא, חלקת יעקב ח"א סי' נא-נב, שו"ת ישכיל עבדי ח"ד סי' כז, מנח"ש ח"א עמ' סט, יבי"א ח"ב או"ח סי' כו, אבן ישראל ח"ט סי' סא, אורל"צ ח"ג עמ' רג, באר משה ח"ו קו' אלקטריק סי' כב-כג)

הפעלת וסיבוב כפתור הגז ביו"ט

אסור ביו"ט להצית את הגז, גם אם מביא אש מאש מצויה, משום שמיד שלוחץ נזרקים ניצוצות אש ומבעירות מחדש את הגז, אבל במקרה שניתק את החשמל מערב יום טוב, יכול לסובב את כפתור הגז, ולהעביר אש מאש קיימת [והפתילה או הגפרור יניחם בנחת שיכבו מעצמם]. (שו"ת אורל"צ ח"ג פ"כ ה"ה, חיכו ממתקים יו"ט ח"א עמ' רפד)

לא ניתק חשמל הגז בעריו"ט

מי ששכח לנתק החשמל של הגז בערב יו"ט, יכול לומר לגוי שיוציא מהשקע את חשמל הגז. (חיכו ממתקים יו"ט ח"א עמ' רפד)

הפעלת תנור חשמלי בעת הצורך על ידי גוי
לעת צורך גדול מותר לומר לגוי שידליק חשמל שהיה מכובה לגמרי, שאיסור הדלקה ביו"ט דרבנן, והוי שבות דשבות לצורך גדול. (שו"ע או"ח סי' שז ס"ה, חזו"ע יו"ט עמ' נג, שו"ת שבט הלוי ח"ח עמ' קכא, באר משה ח"ו קו' אלקטריק סי' כז, אורל"צ ח"ג פ"כ ה"ו)

הפעלת תנור בשעון שבת ליו"ט

מותר לכוון שעון שבת לתנור שידלק ביום טוב, ולהכניס בתוכו מאכלים שיתבשלו ביו"ט עצמו. (חיכו ממתקים יו"ט ח"א עמ' רפד)

הגבחה והנמכת הגז ביום טוב

מותר להגביה הגז שכבר דלוק מערב יום טוב, או שנדלק ביו"ט ע"י העברה מאש מצויה. אבל להנמיכו אסור, ומכל מקום אם המאכל עלול להישרף, ואין לו דרך אחרת מותר להנמיך הלהבה בגז, שהוא כיבוי לצורך אוכל נפש דשרי. (קיצושו"ע חזו"ע יו"ט עמ' קיה)

מה יעשה אחר ההדלקה עם גפרור

מי שהעביר מאש לאש על ידי גפרור יש לו להניח הגפרור בנחת במקום בטוח, ולא יזרקנו בתנופה שוודאי יכבה בזריקת הגפרור, וה"ה בסיום עישון סיגריה. (חזו"ע יו"ט עמ' נב)

הודפס לע"נ: ר' מרדכי בן שרה, ונסרת גילה בת רחל ע"ה

לקבלת הגיליון למייל בכל שבוע בטל: 0548412678 8438911@GMAIL.COM